

ZAKARI

Pezewyr ihewe nehe, i'i Tupàn teko wanupe

¹ 8 haw zahy rehe mokoz haw kwarahy rehe Nariw Pezi ywy rehe har wanuwihawete romo heko mehe Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e uze'eg uze'eg imume'u har Zakari her ma'e pe a'e. Maraki ta'yr romo Ino hemimino romo hekon Zakari a'e. Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e umume'u kar a'e uze'eg teko wanupe. Na'aw ize'eg awer xe kury.

² — Ihe Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e aikwahy peipy wanupe ihe. ³ A'e rupi amume'u putar ko ma'e peme kury. — Pezewyr ihewe nehe. Nezewe mehe ihe Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e azewyr putar peme ihe nehe no. ⁴ Peiko zo peipy wazàwe nehe. Peipy nuzekaiw kwaw heze'eg imume'u har kwehe arer wanehe wà. Umume'u ko ma'e oho waiko peipy wanupe wà. — Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e pemupytu'u kar iko ikatu 'ym ma'e romo peneko re nehe. Pepytu'u ikatu 'ym ma'e iapo re nehe, i'i iko peipy wanupe. Nuweruzar kwaw ize'eg wà. ⁵ Ma'e pe wanekon peipy ko 'ar rehe kury. A'e heze'eg imume'u har a'e wà no, aipo wikuwe a'e wà. ⁶ Kwehe mehe amono kar heremiruze'eg heze'eg imume'u har ihe wà, peipy wanupe ihe wà. Umume'u heze'eg wanupe wà. Peipy nuzekaiw kwaw wanehe wà. A'e rupi azepyk wanehe ihe. A'e re uzemumikahy ikatu 'ym ma'e iapo re upytu'u pà wà. Uze'eg nezewe wà. — Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e uzapo wemimutar a'e. Uzepyk urerehe ta'e uruzapo ikatu 'ym ma'e ure xe. Ureaiw tuwe ure. Ikatu urerehe izepyk awer, i'i peipy wà.

Ipuahu zàwenugar 1 haw: kawaru wà

⁷ 24 haw 'ar mehe 11 haw zahy rehe, zahy Xemat her ma'e Zutew waze'eg rupi, moko zahy kwarahy rehe Nariw tuwihawete romo heko mehe, ihe Tupàn ze'eg imume'u har Zakari her ma'e ihe, Maraki ta'yr Ino hemimino ihe, ainu amo ze'eg Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e hemimume'u kwer ihe. ⁸ A'e 'ar mehe pyhaw aexak amo ma'e hepuahu zàwenugar pe ihe. Aexak amo Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e heko haw pe har amo kawaru ipiràg ma'e iku'az hin mehe. Tupàn heko haw pe har upytu'u amo ywyàpyznaw rehe ka'akyr wamyter pe. Amo Tupàn heko haw pe har wapyk kawaru waku'az wà, a'e Tupàn heko haw pe har haikwer pe wà no. Amo wapyk kawaru ipiràg ma'e iku'az wà no. Amo wapyk kawaru ipytàg ma'e waku'az wà no. Amo wapyk kawaru xig ma'e waku'az wà no. ⁹ Na'e apuranu a'e Tupàn heko haw pe har ihewe uze'eg ma'e kwer rehe kury. — Hezar, a'e izupe. — A'e Tupàn heko haw pe har kawaru ku'az har wà. Mo romo wanekon a'e wà, a'e izupe. Uwazar heze'eg ihewe a'e. — Amume'u putar waneko haw ihe nehe kury, i'i ihewe.

¹⁰ Na'e a'e Tupàn heko haw pe har ka'akyr myter pe har uze'eg ihewe kury. — Wiko Tupàn heko haw pe har Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e hemimur karer romo a'e wà. Umuata kar ywy nànnàn wà.

¹¹ Na'e a'e Tupàn heko haw pe har uze'eg Tupàn heko haw pe har ka'akyr myter pe har pe wà kury. — Urumumaw ywy nànnàn ureata haw kwez kury. Uruexak ma'e paw ure. Naheta kwaw zeàmàtyry'ymawhu kury. Naheta kwaw puruzuka haw ko 'ar rehe, i'i izupe wà.

¹² Na'e Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e heko haw pe har uze'eg kury. — O Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e ne. Eremumaw 70 kwarahy Zeruzarez rehe amogwer tawhu Zuta ywy rehe har wanehe nekwahy pà ne. Màràn kwarahy

eremumaw wi putar nekwahy wi pà nehe. Màràn mehe erepuhareko katu putar ne wà nehe, i'i izupe.

¹³ Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e uze'egatu a'e weko haw pe har herehe we har imurywete kar pà a'e, ta'e uzamutar katu a'e xe. ¹⁴ Na'e a'e Tupàn heko haw pe har ihewe uze'eg ma'e umume'u kar amo ze'eg ihewe kury. — Eze'egahy nehe, i'i ihewe. — Nako Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e ize'eg xe kury. — Azamutar katu Zeruzarez tawhu hereko haw ihe. ¹⁵ Aikwahy amogwer ywy uzeàmà-tyry'ym 'ym ma'e wanehe ihe. Ta'e heremiaihu wanehe hekwahy mehe teko a'e ywy rehe har upuraraw kar ma'erahy wanupe wà, i'i Tupàn. ¹⁶ Nezewe rehe we azewyr Zeruzarez pe ta'e apuruphareko katu ihe xe. Ihe Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e ihe, amume'u katu ko ma'e uzeapo ma'e rà m ihe kury. Heremiaihu uzapo wi putar Zeruzarez tawhu wà nehe. Uzapo wi putar heràpuzuhu wà nehe no, a'e teko ihe, i'i Tupàn.

¹⁷ Uze'eg wi Tupàn heko haw pe har ihewe kury. — Tawhu hemetarar katu wi putar wà nehe, i'i iko Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e, ere teko wanupe nehe, i'i Tupàn heko haw pe har ihewe. Upytywà putar Zeruzarez a'e nehe no. Zeruzarez uzeapo putar tawhu heremixak kwer romo nehe.

Ipuahu zàwenugar 2 haw: ma'ea'yr i'ak kwer, ita per imupyrànar wà no

¹⁸ Aexak amo ae ma'e hepuahu zàwenugar pe. Aexak 4 tapi'ak i'ak kwer ihe wà. ¹⁹ Apuranu Tupàn heko haw pe har ihewe uze'eg ma'e kwer rehe. — Ma'e rehe a'e tapi'ak i'ak kwer upurumuma'enukwaw kar wà. Uwazar heze'eg ihewe. — A'e tapi'ak i'ak kwer nuzawy kwaw teko amo ae ywy rehe har wà, heremiaihu ywy nà n à n wamuhàmuhà z kar arer wà. Zuta ywy rehe arer wamuhàmuhà z kar arer

wà, Izaew ywy rehe arer wamuhàmuhàz kar arer wà no, Zeruzarez parer wamuhàmuhàz kar arer wà no, i'i ihewe.

²⁰ Na'e Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e wexak kar 4 itaper imupyrànar ihewe wà kury. ²¹ Apuranu hehe kury. — Ma'e ur iapo pà a'e wà, a'e izupe. Uwazar heze'eg ihewe. — Tapi'ak i'ak kwer nuzawy kwaw teko Zuta ywy rehe har wamuhàmuhàz kar arer wà. Wamuhàmuhàz mehe Zuta nupuner kwaw ni wàkàg hupir haw rehe wà. A'e itaper imupyrànar nuzawy kwaw a'e tapi'ak i'ak kwer ihaihaw àràw wà nehe, i'i Tupàn ihewe.

2

Ipuahu zàwenugar 3 haw: amo ma'e puku haw hagaw paw

¹ Aexak amo ae ma'e hepuahu zàwenugar pe ihe kury. Aexak amo awa amo ma'e puku haw hagaw paw opo pe ipyhyk mehe ihe. Na'e apuranu hehe. ² — Ma'e pe ereho putar nehe, a'e izupe. Uwazar heze'eg ihewe. — Agaw putar Zeruzarez ipuku haw nehe, ipupy uhu haw nehe no, i'i ihewe.

³ Na'e aexak Tupàn heko haw pe har ihewe uze'eg ma'e kwer ihem mehe ihe kury. Amo Tupàn heko haw pe har ur huwàxi mà. ⁴ Uze'eg Tupàn heko haw pe har ràgypy izupe kury. — Ezàn na'arewahy kwàkwàmo puku haw hagaw paw hereko har pe neze'eg pà kury. — Heta wi putar Zeruzarez pe har wà nehe. Heta tetea'u putar teko a'e pe wà nehe. Heta tetea'u putar ma'ea'yr a'e pe wà nehe no. Teko nupuner kwaw pàrirogaw tàtà ma'e tawhu izywyr har iapo haw rehe wà nehe, ta'e heta tetea'u putar tuwe teko a'e pe wà nehe xe. ⁵ Nezewe i'i Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e. A'e ae wiko putar pàrirogaw romo tata iapo pyrer Zeruzarez izywyr a'e nehe. Wiko putar a'e tawhu pupe nehe. Wexak kar putar ukàgaw upuràg eteahy haw a'e pe purupe nehe no.

Izaew izuapyapyr wamuhem kar awer uzemunehew paw wi

⁶⁻⁷ Uze'eg Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e teko wemiaihu wanupe. — Peinu katu ko ze'eg nehe. Peinu katu ko ze'eg nehe. Pe Mawiron pe har wanemipyhyk kwer pe wà. Pezàwehem a'e wi nehe. Pezàwehem peho a'e wyy kwarahy hemaw awyze har kutyr har wi nehe. Apumuhàmuhàz wyy nànnàn ihe. Nezewe rehe we uhem Zeruzarez pe pezewyr haw 'ar kwez kury, i'i Tupàn.

⁸ Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e umur ukàgaw ihewe kury. — Emume'u ko heze'eg teko heremiaihu wanemetarer heraha arer wanupe nehe, i'i ihewe. Nezewe ize'eg. — Heremiaihu waàmàtyry'yymar nuzawy kwaw heàmàtyry'yymar ihewe. ⁹ A'e rupi ihe ae apuàmàtyry'ym putar ihe nehe. Araha kar putar penemetarer paw pewi nehe, penemipyhyk kwer wanupe nehe, i'i Tupàn peme, a'e wanupe. A'e ma'e izeapo mehe pekwaw putar Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e heremimur karer romo heko haw nehe, a'e wanupe.

¹⁰ Uze'eg wi Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e. — Zeruzarez pe har wà. Pezegar penurywete haw rehe nehe. Ta'e azur putar pepyr hereko pà ihe nehe xe, i'i wanupe.

¹¹ A'e 'ar mehe teko wyy tetea'u rehe har uzemono'og putar wà Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e hehe we wà nehe. Wiko putar hemiruze'eg romo wà nehe. Wiko putar wapyr nehe, wanehe we nehe. A'e mehe Izaew ukwaw putar Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e hemono kar arer romo heko haw a'e wà nehe. ¹² Zuta wyy uzeapo wi wyy Tupàn pe ikatuahy ma'e ipehegwer romo nehe. Zeruzarez uzeapo wi tawhu Tupàn hemixak kwer romo nehe no.

¹³ Tuwe teko paw upytu'u uze'eg ire Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e henataromo wà nehe. Ta'e ur weko haw ikatuahy ma'e wi wemiaihu wanehe we wiko pà a'e nehe xe.

3

Ipuahu zàwenugar 4 haw: Zuzue xaxeto wanuwihawete

¹ Na'e Tupàn wexak kar amo ae ma'e ihewe hepuahu zàwenugar pe a'e kury. Aexak Zuzue xaxeto wanuwihawete ihe. Upu'àm Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e heko haw pe har henataromo. Zurupari upu'àm Zuzue awyze har rehe. Uzemuàgà'ym Zuzue hemiapo kwer ikatu 'ym ma'e imume'u pà Tupàn pe. ² Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e heko haw pe har uze'eg Zurupari pe. — Tuwe Tupàn uzepyk nerehe nehe, Zurupari. Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e Zeruzarez hexak arer a'e, tuwe umume'u neaiw paw nehe, nerehe uzepyk pà nehe, i'i izupe. 'Aw awa nuzawy kwaw zepe'aw tata wi ipyro pyrer a'e, i'i izupe.

³ Zuzue upu'àm wi Tupàn heko haw pe har henataromo ukamir imuiپیw pyrer imunehew pà. ⁴ Na'e uze'eg Tupàn heko haw pe har upytywà har wanupe. — Penuhem Zuzue ikamir izipiwi ma'e kwer kury, i'i wanupe. Weruzar ize'eg wà. Na'e uze'eg Zuzue pe. — Nezewegatete anuhem neremiapo kwer ikatu 'ym ma'e newi kury. Amunehew kar putar kamir mynykaw pe hereko pyr newe nehe kury, i'i izupe.

⁵ — Pemono àkàg rehe har imukatu pyrer iàkàg rehe kury, i'i upytywà har wanupe. Omono iàkàg rehe wà. Umunehew kar kamir mynykaw pe hereko pyr izupe wà no. Upu'àm wi Tupàn heko haw pe har a'e pe. ⁶ Na'e uze'eg Zuzue pe.

⁷ — Nezewe i'i Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e newe kury. — Aze ereruzar heze'eg nehe, aze erezapo nema'ereko haw heze'eg rupi katete nehe, a'e mehe ereiko putar heràpuzuhu rehe uzekaiw ma'e wanuwihaw romo nehe. Erezekaiw katu putar heràpuzuhu rehe nehe. Erezekaiw katu putar amo tàpuz heràpuzuhu huwake har wanehe nehe no. 'Aw hereko haw pe har wiko xe herenataromo

wà. Nezewegatete erepuner herenataromo nereko haw rehe nehe no. ⁸ A'e rupi einu katu ko ze'eg nehe, Zuzue xaxeto wanuwihawete. Xaxeto nerehe we har wà no, tuwe wenu katu wà nehe no. Penehe ume'e mehe teko ukwaw putar amo ae awa heremiaihu wanupe heremimur kar ràm a'e wà nehe. A'e awa heremiruze'eg romo hekon a'e. Ywyrà Hàkà pyahu her romo a'e nehe. ⁹ Amuapyk amo itahu 7 heha hereko har Zuzue henataromo ihe. Ihe Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e amuapyk putar amo her a'e ita rehe nehe. Pitài 'ar rehe azo'ok putar ikatu 'ygwer ko ywy wi ihe nehe. ¹⁰ A'e 'ar mehe pe pitàitàigatu pepuner peneko haw huwake har wamur kar haw rehe nehe. Upuner upyta katu haw rehe uwà 'yw wype wà nehe, pi 'yw wype wà nehe no. Ihe Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e aze'eg kwez ihe kury, i'i wanupe.

4

Ipuahu zàwenugar 5 haw: tatainy henaw itazu or iapo pyrer

¹ Tupàn heko haw pe har ihewe uze'eg ma'e kwer uzewyr hemume'e kar pà a'e kury. Nazawy kwaw uker ma'e. Hemume'e kar a'e. ² Upuranu herehe. — Ma'e erexak iko, i'i ihewe. Awazar ize'eg izupe. — Aexak tatainy henaw itazu or iapo pyrer. Heta amo kawaw uri kawer hereko har i'aromo. Heta 7 tatainy hehe wà. Heta 7 ikwaikwar ma'e hehe wà no. Uri kawer ukaz ma'e ràm uhem tatainy pe a'e ma'e rupi. ³ Aexak mokoz uri 'yw tatainy henaw huwake wain mehe wà. Pitài iawyze har rehe hin. Inugwer iahur rehe hin.

⁴ Na'e apuranu Tupàn heko haw pe har rehe. — Hezar. Ma'e rehe ko ma'e upurumuma'enukwaw kar a'e, a'e izupe.

⁵ — Aipo nerekwaw kwaw ne, i'i ihewe. — Nakwaw kwaw ihe, a'e izupe.

Tupàn umume'u wemiapo rà m Zurupapew pe

⁶ A'e re uze'eg wi Tupàn heko haw pe har ihewe. — Emume'u ko Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e ze'eg Zurupapew pe nehe. — Azapo kar putar ma'e newe nehe. Nerezapo kwaw a'e ma'e nekàgaw rupi nehe. Nerezapo kar kwaw a'e ma'e zauxiapekwer ikàg ma'e wanupe nehe. Erepu ner putar a'e ma'e iapo haw rehe nehe, ta'e herekwe omono putar ukàgaw newe nehe. Ihe Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e aze'eg teko ihe kury.

⁷ Ywytyruhu aiha katu ma'e uzemumew putar ywy iapypepaw romo uzeapo pà Zurupapew henataromo wà nehe. Werur putar ita ikatu wera'u ma'e tàpuzuhu pe har nehe. Teko uhapukaz putar wà nehe. — Ipuràg eteahy. Ipuràg eteahy, i'i putar wà nehe, i'i izupe.

⁸ Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e uze'eg wi ihewe. ⁹ — Zurupapew uzapo 'àg tàpuzuhu iwy pe har a'e. A'e ae umumaw putar 'àg tàpuzuhu iapo haw nehe no. A'e ma'e izeapo mehe nehe, teko ukwaw putar Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e wanupe nemono karer romo hereko haw wà nehe. ¹⁰ Iwy pe har iapo mehe amo uze'eg urywahy hehe wà. A'e teko hurywete putar Zurupapew tàpuzuhu imuhyk àwàm hexak mehe wà nehe. Na'e umume'u ihewe kury. — A'e 7 tatainy nuzawy kwaw 7 Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e heha wà. Wexak ma'e ywy nà nà n uzeapo ma'e paw weha pupe, i'i ihewe.

¹¹ Na'e apuranu wi hehe. — A'e mokoz uri 'yw tatainy huwake har wà. Ma'e rehe upurumuma'enukwaw a'e wà.

¹² A'e mokoz uri 'yw hàkà wà, wapyk a'e mokoz uri kawer iho haw ikwaikwar ma'e or iapo pyrer wanuwake wà. Ma'e rehe upurumuma'enukwaw a'e wà, a'e izupe.

¹³ — Aipo nerekwaw kwaw ne, i'i ihewe. — Nakwaw kwaw ihe, hezar, a'e izupe.

¹⁴ Na'e umume'u ihewe. — Nuzawy kwaw mokoz awa hexak pyrer uri kawer pupe imuàkym pyrer wà. A'e mokoz awa uzapo putar Tupàn ywy paw izar hemiapo putar haw wà nehe, i'i ihewe.

5

Ipuahu zàwenugar 6 haw: pape uzemàmàn ma'e kwer a'e

¹ Aexak amo ae ma'e hepuahu zàwenugar pe kury. Aexak amo pape uzemàmàn ma'e kwer. Uwewe oho iko a'e. ² Na'e upuranu Tupàn heko haw pe har herehe. — Ma'e erexak iko ne, i'i ihewe. — Aexak pape uzemàn ma'e iwewe mehe ihe. Heta 9 met ipuku haw pe. Heta 4 met iku'aw har ipupir haw pe.

³ Umume'u Tupàn heko haw pe har ko ma'e ihewe. — Tupàn umuapyk uze'egaiw a'e pape rehe. A'e ze'egaiw uhàuhàz putar ko ywy nànnàn nehe. — Amuhem kar putar teko imunar ma'e paw ko ywy wi ihe wà nehe, i'i pitài pape pehegwer rehe. — Amuhem kar putar teko herer rehe wemiapo ràmm imume'u mua'u har paw ko ywy wi ihe wà nehe no, i'i inugwer pehegwer rehe. ⁴ — Amono kar putar ko heze'egaiw ihe nehe, i'i Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e. Wixe putar imunar ma'e wanàpuz me nehe, hemu'em ma'e wanàpuz me nehe no. Wiko putar wanàpuz pupe nehe. Xo heityk ire azeharomoete uhem putar a'e wi nehe. Nupyta kwaw ni izita. Nupyta kwaw ni ita, i'i Tupàn heko haw pe har izupe.

Ipuahu zàwenugar 7 haw: kuzà kok pupe har a'e

⁵ Tupàn heko haw pe har ihewe uze'eg ma'e uze'eg wi ihewe kury. — Exak ur ma'e iko kury, i'i ihewe.

⁶ — Ma'e a'e, a'e izupe. Uwazar heze'eg ihewe. — Kok a'e. Nuzawy kwaw teko ko ywy rehe har wanemiapo kwer ikatu 'ym ma'e a'e.

⁷ Heta amo ipykaw itaun xiun her ma'e iapo pyrer kok rehe. Upir ipykaw wà kury. Kok pupe heta amo kuzà wapyk ma'e. ⁸ Umume'u Tupàn heko haw pe har a'e ma'e ihewe. — Ko kuzà nuzawy kwaw ikatu 'ymaw, i'i ihewe. Na'e Tupàn heko haw pe har umumew a'e kuzà kok pupe kury. Uwàpytym ipykaw pupe kury.

⁹ Ame'e hehe kury. Aexak mokoz kuzà ipepo ma'e ihe wà. Nuzawy kwaw hoko wà. Uwewe a'e kuzà wà. Ywytu weraha wà. Uhem wà wà kury. Upyhyk kok wà. Uwewe wi oho a'e wi kok heraha pà wà. ¹⁰ Apuranu Tupàn heko haw pe har rehe. — Ma'e pe weraha putar kok wà nehe, a'e izupe.

¹¹ Uwazar heze'eg ihewe. — Weraha Mawiron pe wà. A'e pe uzapo putar amo tàpuzuhu wà nehe. Umuapyk putar kok amo henaw rehe tàpuzuhu pupe wà nehe.

6

Ipuahu zàwenugar 8 haw: ywyramawa zeàmàtyry'ymawhu rehe har wà

¹ Aexak amo ae ma'e hepuahu zàwenugar pe kury. Aexak mokoz ywytyr itazu morog iapo pyrer wà. ⁴ ywyramawa zeàmàtyry'ymawhu rehe har uhem wà waiko wamyter wi wà kury. ² Kawaru ipiràg ma'e weraha ywyramawa ràgypy wà. Kawaru ipihun ma'e weraha ywyramawa mokoz haw wà. ³ Kawaru xig ma'e weraha ywyramawa na'iruz haw wà. Kawaru ipytàg ma'e weraha ywyramawa ⁴ haw wà. ⁴ Apuranu Tupàn heko haw pe har rehe. — Hezar. Ma'e rehe a'e ywyramawa upurumuma'enukwaw wà, a'e izupe.

⁵ Uwazar heze'eg ihewe. — Nuzawy kwaw ⁴ ywytu wà. Uhem ywy paw izar henatar wi wà. ⁶ Ywyramawa kawaru pihun heraha har oho putar Mawiron ywy kwarahy heixe haw awyze har kutyr har pe nehe. Ywyramawa kawaru

xig ma'e heraha har oho putar ywy kwarahy heixe haw kutyr har pe nehe. Ywyraramawa kawaru ipytàg ma'e heraha har oho putar ywy kwarahy ihemaw awyze har kutyr har pe nehe.

⁷ Kawaru ipytàg ma'e uhem oho wà. Izàn wer ywy nànnàn wà. A'e rupi nezewe uze'eg Tupàn heko haw pe har kury. — Pezàn peho ywy nànnàn nehe, i'i wanupe. Weruzar ize'eg wà. ⁸ Na'e Tupàn heko haw pe har herenoz kury, ihewe uze'eg pà kury. — Kawaru kwarahy heixe haw awyze har kutyr har oho ma'e a'e wà nehe, umupytu'u kar putar Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e a'e ywy rehe ikwahy re a'e wà nehe, i'i ihewe.

Zuzue iàkàg rehe har

⁹ Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e uze'eg ihewe kury.

¹⁰ Na'iruz awa uzewyr Mawiron wi uzepyhyk awer wi wà. Ewnaz, Tomi, Zenai waner romo wà. Eho ihewe wanemimur ipyhyk pà nehe. A'e re na'arewahy eho Zuzi Xoponi ta'yr hàpuz me nehe. ¹¹ A'e na'iruz awa umur putar itaxig parat itazu or newe wà nehe. Ezapo amo tuwihawete àkàg rehe har nehe. Emono a'e àkàg rehe har xaxeto wanuwihawete Zuzue Zuzanak ta'yr iàkàg rehe nehe. ¹² — Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e umume'u ko ma'e iko kury. — Awa Hàkà Ipyahu Ma'e her ma'e heta hapo. Hezuz wi putar ma'e'yw imonohok pyrer ài nehe. Uzapo wi putar Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e hàpuzuhu nehe. ¹³ A'e ae uzapo wi putar tàpuzuhu nehe. Teko umuawate katu putar a'e awa uwihawete ài wà nehe. Wapyk putar wenaw rehe tuwihawete romo nehe. Wiko putar tuwihawete romo nehe. Amo xaxeto wapyk putar wenaw rehe nehe. A'e Hàkà Ipyahu Ma'e a'e nehe, a'e xaxeto a'e nehe no, nuzeàmàtyry'yim pixik kwaw wà nehe. ¹⁴ A'e 'ar pawire teko omonokatu putar tuwihawete àkàg rehe har Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e hàpuzuhu pupe

wà nehe. Nezewe teko ima'enukwaw putar Ewnaz rehe wà nehe, Tomi rehe wà nehe no, Zenai rehe wà nehe no, Zuzi Xoponi ta'yr rehe wà nehe no.

¹⁵ Teko muitea'u Zeruzarez wi wiko ma'e ur putar Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e hàpuzuhu iapo mehe ipy-tywà pà wà nehe. A'e mehe pekwaw putar Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e hemur kar arer romo heko haw nehe. A'e ma'e paw uzeapo putar nehe, aze peruzar Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e pezar ize'eg pepy'a paw pupe nehe.

7

Uzekwaku mua'u wà

¹ 4 haw 'ar mehe 9 haw zahy rehe Kirew her ma'e Zutew ze'eg rupi 4 haw kwarahy rehe Nariw tuwihawete romo heko mehe Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e umume'u amo uze'eg ihewe a'e kury. ² A'e 'ar rehe teko Metew tawhu pe har omono kar Xarezer Hezem-Merek rupi wanehe we har wanupi Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e hàpuzuhu pe wà. — Urepytywà pe nehe, peze Tupàn pe nehe, i'i wanupe wà. ³ — Pepuranu xaxeto tàpuzuhu pe har wanehe nehe, Tupàn ze'eg imume'u har wanehe nehe no. Peze'eg nezewe wanupe nehe. — Kwarahy nànnàn 5 haw zahy rehe uruzai'o ure, uruzekwaku uremai'u 'ym pà a'e mehe ure no. Ta'e kwehe mehe a'e zahy rehe zauxiapekwer weityk Tupàn Hàpuzuhu a'e wà xe. Urumumaw kwarahy tetea'u nezewe haw iapo wiwi pà. Aipo uruzapo wiwi putar nezewe haw kwarahy nànnàn nehe. Aipo ikatu nezewe haw iapo haw, peze wanupe nehe, i'i Metew pe har wemimono kar wanupe wà.

⁴ Na'e Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e uze'eg ihewe kury. Ihe Zakari ihe. ⁵ — Eze'eg nezewe teko wanupe nehe, xaxeto wanupe nehe no. — Pemumaw 70 kwarahy pezai'o pà pezekwaku pà 5 haw zahy rehe 7 haw zahy rehe

no. Napezapo kwaw a'e ma'e hemuwete katu haw rehe. ⁶ Pema'u mehe, xo pema'uhez mehe zo pema'u. Win i'u mehe xo izuhez mehe zo pei'u, ere wanupe nehe, i'i Tupàn ihewe.

⁷ A'e Tupàn ze'eg nuzawy kwaw ize'eg kwehe arer uze'eg imume'u har wanupe imume'u pyrer. Naheta kwaw zeàmàtyry'ymawhu Zeruzarez pe har wanupe a'e 'ar rehe. Heta tetea'u a'e tawhu pe wiko ma'e a'e 'ar rehe wà no. Uzeapo nezewegatete haw amogwer tawhu a'e tawhu izywyr har wanupe no, ywy kwarahy ihemaw awyze har kutyr har rehe no, ywytyr heta 'ymaw pe Zuta ywy myter pe har rehe har wanupe no.

Nuweruzar kwaw Tupàn ze'eg wà, a'e rupi umunehew kar wà

⁸ Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e uze'eg Zakari pe kury.

⁹ — Ihe Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e ihe. Azapo kar ko ma'e teko wanupe kwehe mehe ihe. — Peiko imunar 'ym ma'e romo hemu'em 'ym ma'e romo nehe. Pezapo ikatu ma'e pezeupeupe pezeamutamutar haw rehe nehe, pezepuhareko haw rehe nehe. ¹⁰ Pepyro zo kuzà imen umàno ma'e kwer wanemetarer wanuwi nehe. Pepyro zo kwarer tu 'ym ma'e wama'e wanuwi nehe, kuzàtài tu 'ym ma'e wama'e wanuwi nehe. Pepyro zo amo ae ywy rehe har peywy rehe wiko ma'e wama'e wanuwi nehe. Pepyro zo hemetarer 'ym ma'e wama'e wanuwi nehe. — A, amono'og putar temetarer tetea'u heywy rehe har wanuwi ipyro e pà ihe nehe, peze zo nehe, a'e wanupe kwehe mehe. ¹¹ Naheputar kwaw uzar romo a'e wà. Na'ipureruzar wer kwaw heze'eg rehe wà. Upuir ihewi wà. Upyk wapyakwar wà. Ta'e na'ipurenu wer kwaw heze'eg rehe wà xe. ¹² Umuàtàahy upy'a ihewi wà. A'e rupi nuweruzar kwaw heze'eg kwehe arer wà. Kwehe mehe Herekwe omono a'e ze'eg heze'eg

imume'u har kwehe arer wanupe. Teko nuenu katu kwaw wà. Nuweruzar kwaw wà. A'e rupi aikwahy wanehe ihe. ¹³ Na'ipurenu wer kwaw herehe heze'eg mehe wà. Nezewegatete nainu kwaw ihewe waze'eg mehe ihe wà nehe no. Ihe Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e aze'eg teko ihe kury. ¹⁴ Nazawy kwaw ywytuaiw a'e 'ar rehe ihe. Amuhàmuhàz kar a'e heremiaihu amo ae ywy nànnàn ihe wà. Zauxia-pekwer amo ae ywy rehe har umuaiw ko ywy wà. Te ni amo teko nupuner kwaw hehe wiko haw rehe wà. A'e 'ym mehe ikatuahy a'e ywy. Hezuz katu ma'e itym pyr hehe. Uzeapo ywyxiguhu romo. Nahezuz kwaw ma'e itym pyr a'e pe.

8

Tupàn hemiapo ràmm wà

¹ Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e uze'eg wi ihewe kury.

² — Azamutar katu Zeruzarez tawhu ihe. A'e rupi aikwahy iàmàtyry'ymar wanehe ihe. ³ Azewyr putar Zeruzarez pe nehe. Aikuwe putar a'e pe nehe. A'e 'ar mehe — Tawhu uzeruzar katu ma'e, i'i putar teko a'e tawhu pe wà nehe. Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e ihe. Ywytyr herenaw a'e pe hin a'e. — Ywytyr ikatuahy, i'i putar teko a'e ywytyr pe wà nehe. ⁴ Awa tua'uhez ma'e wà nehe, kuzà ihya'uhez ma'e wà nehe no, ywyrà opokokaw hereko har wapyk putar oho Zeruzarez katu haw myter pe har pe wà nehe. ⁵ Ywy katu haw tawhu myter pe har tynehem putar kwarearer kuzàtàigwer pupe wà nehe. Uzemaraz putar a'e pe wà nehe no. ⁶ — Agwer ma'e nuzeapo kwaw wà nehe, i'i teko Mawiron wi imunehew pyrer uzewyr ma'e kwer wà. Ihe Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e apuner agwer ma'e imuzeapo kar haw rehe ihe nehe. ⁷ Apyro putar heremiaihu ihe wà nehe. Apyro ywy kwarahy heixe haw kutyr har wi ihe wà. Apyro ywy kwarahy ihemaw kutyr

har wi ihe wà no. Kwehe mehe zauxiapekwer weraha a'e teko wemipyhyk kwer romo wà. ⁸ Amuzewyr kar putar wamuwà Zeruzarez pe ihe wà nehe kury. Wikiuwe putar a'e pe wà nehe. Wiko putar heremiaihu romo wà nehe. Aiko putar wazar romo ihe nehe. Aruze'egatu putar ihe wà nehe, wanuwi waneityk 'ym pà ihe wà nehe.

⁹ Uze'eg wi Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e kury. — Kwehe mehe teko uzyppyrog Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e hàpuzuhu iapo wi pà wà, iwy pe har imono pà ywy rehe wà. A'e 'ar rehe Tupàn ze'eg imume'u har umume'u amo ze'eg a'e teko wanupe wà. Peinu wi a'e ze'eg peiko kury. A'e rupi pekàg pekyze 'ym pà nehe, i'i Tupàn. ¹⁰ A'e 'ar rehe naheta kwaw temetarer uma'ereko ma'e wama'ereko haw hekuzaromo. Kawaru wama'ereko haw numur kar kwaw temetarer uzar wanupe wà. Heta tetea'u a'e teko wàmàtyry'yymar wà. A'e rupi ni amo nuiko kwaw katu haw rehe wà. Ta'e amuzeàmàtyry'yry'ym kar pitàitàigatu a'e 'ar rehe ihe wà xe. ¹¹ Ihe Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e amume'u ko ma'e teko ihe kury. A'e 'ar rehe azapo kar agwer ma'e a'e teko wanupe ihe. Ko 'ar rehe nazapo kar kwaw peme ihe kury. ¹² Utym putar ma'èà'yz uuiwy rehe katu haw rehe wà nehe, zeàmàtyry'ym 'ymaw rehe wà nehe. Uwà 'yw i'a katu putar wà nehe. Hezuz katu ma'e a'e ywy rehe nehe. Teko opo'o putar temi'u ràm tetea'u wà nehe. Àmàn ukyr putar ywak wi nehe. A'e ma'e paw amono putar heremiaihu umàno 'ym ma'e kwer wikiuwe ma'e wanupe nehe. ¹³ Zuta ywy rehe har wà. Izaew ywy rehe har wà. Kwehe mehe teko amogwer ywy rehe har umume'u uze'egaiw uzehezehe nezewe wà. — Tuwe Tupàn uzepyk penehe Zuta wanehe Izaew wanehe uzepyk awer zàwenugar rupi nehe, i'i uzeupeupe wà. Apupyro putar nehe kury. A'e rupi amo 'ar mehe a'e teko uze'eg putar nezewe wà nehe. — Tuwe Tupàn omono uze'egatu

penehe nehe, Zuta wanehe Izaew wanehe uze'egatu awer zàwenugar rupi nehe, i'i putar uzeupeupe wà. — Pekyze zo nehe. Pekàg nehe, i'i Tupàn wanupe.

¹⁴ Uze'eg wi Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e teko wanupe kury. — Peipy hemuikwahy kar a'e wà. A'e rupi azepyk wanehe. Ta'e a'e 'ym mehe amume'u hezeyk àwàm nezewe àwàm ihe xe. Namuaiw kwaw heremimume'u kwer kury. ¹⁵ Ko 'ar rehe amume'u heze'egatu teko Zeruzarez pe har wanupe Zuta ywy rehe har wanupe nehe kury. Namuaiw kwaw heremimume'u kwer nehe. A'e rupi pekyze zo nehe. ¹⁶ Azapo kar putar amo ma'e peme kury. — Xo ze'eg azeharomoete har zo pemume'u pezeupeupe nehe. Penemu'em zo teko wanehe tuwihaw henataromo wanemiapo kwer imume'u mehe nehe. Nezewe mehe naheta kwaw zeàmàtyry'ymaw nehe. ¹⁷ — Azapo putar ma'e hemetarer ipyro pà amo wanuwi nehe, peze zo nehe. Penemu'em zo nehe. Ta'e ihe Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e naheakatuwahy kwaw agwer ma'e iapo haw rehe ihe xe.

¹⁸ Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e uze'eg wi ihewe kury.

¹⁹ — Kwarahy nànnàn pezapo pezekwaku haw pema'u 'ymaw 4 haw zahy rehe, 5 haw zahy rehe no, 7 haw zahy rehe no, 10 haw zahy rehe no. Pepytu'u nehe kury. Ko 'ar henataromo a'e zahy uzeapo putar mynykawhu romo nehe. Zuta hurywete putar a'e 'ar rehe wà nehe. A'e rupi pezamutar katu ze'eg azeharomoete har nehe. Pezamutar katu zeàmàtyry'ym 'ymaw nehe no, i'i wanupe.

²⁰ Uze'eg wi Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e kury. — Uhem putar amo 'ar nehe. A'e 'ar mehe tawhu tetea'u pe har ur putar Zeruzarez pe wà nehe. ²¹ Amo tawhu pe har uze'eg putar amo ae wanupe wà nehe. — Ximuwete katu putar Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e zane nehe. — Emume'u neze'egatu urerehe nehe, za'e izupe nehe, i'i putar wà

nehe. Amo uwazar putar waze'eg wanupe wà nehe. — Oroho putar penupì nehe, i'i putar wà nehe. ²² Teko tetea'u wà nehe, amo ywy wanehe har ikàg ma'e wà nehe no, ur putar Zeruzarez pe Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e imuwete katu pà wà nehe. Wenz putar ize'egatu izupe wà nehe no. ²³ A'e 'ar rehe 10 amo ae ywy rehe har upyhyk putar pitài Zutew wà nehe, izupe uze'eg pà wà nehe. — Urepurumuwete katu wer Tupàn nezar rehe ure. Ta'e urenu Tupàn penehe we heko haw imume'u awer ure xe, i'i putar izupe wà nehe.

9

Izaew ywy rehe har wanuwake har wanehe uzepykaw

¹ Na'aw Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e ze'eg xe kury. — Azepyk putar Anarak ywy rehe ihe nehe. Azepyk putar Namaz tawhu rehe ihe nehe no. Tawhu Xir ywy rehe har paw wà, Izaew ta'yr wazuapyapyr wà no, upaw rupi katete wiko Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e hemiruze'eg romo wà. ² Amat tawhu a'e, a'e tawhu wanuwake har a'e, wiko Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e ima'e romo a'e no. Xir tawhu pe har wà, Xitom tawhu pe har wà no, ukwaw katu ma'e wà, hemetarer katu wà no. Upaw rupi katete wiko Tupàn hemiruze'eg romo wà no. ³ Teko Xir tawhu pe har uzapo tàpuz aiha katu ma'e tàtà ma'e wà, uzepyro pà wàmàtyry'ymar wanuwì wà. Omono'og itaxig parat tetea'u ywy ku'i kwer ài wà. Omono'og itazu or tetea'u to'om ài wà no. ⁴ Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e weraha putar a'e ma'e paw wanuwì a'e nehe. Weityk putar Xir pe har wanemetarer yryhu pupe nehe. Umunyk putar tata tawhu rehe nehe. Tawhu ukaz paw putar nehe. ⁵ Amo umume'u putar ikaz pawer oho Akerom tawhu pe har wanupe nehe. Henu mehe ukyze putar wà nehe. Teko Kaz tawhu pe har upuraraw putar ma'erahy tetea'u

wà nehe no. Ekerom pe har upytu'u putar upyro àwàm hàro re wà nehe. Kaz wanuwihaw umàno putar nehe. Akerom uzeapo putar teko heta 'ymaw romo nehe. ⁶ Amo ae ywy rehe arer wiko putar Azenoz tawhu pe wà nehe. Nezewe uze'eg Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e kury. — Amupixika'i kar putar a'e Piri ywy rehe har uhua'u haw ihe wà nehe. ⁷ Na'u kar kwaw ma'ero'o kwer huwykwer inuromo wanupe nehe. Na'u kar kwaw wyzài temi'u ikatu 'ym ma'e wanupe nehe. A'e pe har wikuwe ma'e wà, umàno 'ym ma'e kwer wà, wiko putar heremiaihu romo wà nehe. Wiko putar Zuta izuapyapyr wainuromo har romo wà nehe. Akerom pe har wiko putar heremiaihu romo wà nehe no, Zepu izuapyapyr wazàwegatete wà nehe no. ⁸ Apyro putar heremiaihu waàmàtyry'y-mar wanuwi ihe wà nehe. Namuixe kar kwaw zauxiapekwer a'e ywy rehe har heywy rehe wà nehe. Naheta pixik kwaw tuwihaw iaiw ma'e heremiaihu waneruze'egar romo wà nehe. Ta'e aexak heremiaihu ma'erahy ipuraraw mehe ihe wà xe.

Izaew wanuwihawete ràm

⁹ Penurywete nehe, teko Xiàw rehe har wà.

Zeruzarez pe har wà, pezegar penurywete haw rehe nehe.

Ta'e penuwihawete uhem wà iko kury xe.

Ukàgaw rupi tur iko. Weityk wàmàtyry'y-mar wà.

Nuiko wera'u kwaw a'e. Zumen iku'az ur iko.

Zumeta'i zumen imemyr iku'az tur iko.

¹⁰ Umumaw putar Izaew ma'e wywramawa zeàmàtyry'y-mar rehe har wà nehe.

Umumaw putar zauxiapekwer kawaru ku'az har Zeruzarez pe har wà nehe no.

Uhauhaw putar waywyrapar wà nehe. Uhauhaw putar wanu'yw wà nehe no.

Umuigo kar putar teko ywy nànnànar zeàmàtryy'ym
'ymaw rehe wà nehe.

Ipureruze'egaw uzyppyrog ko yryhu pe. Oho amo yryhu pe
no.

Uzypyrog yrykaw Ewparat pe. Oho ywy ahykaw pe.

Izaew ywy rehe har ikàg putar wà nehe

¹¹ Nezewe uze'eg Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e kury.

— Zeruzarez pe har wà.

Azapokatu heze'egaw penehe we ihe.

Azomog heze'egaw tuwykwer pupe.

A'e rupi apyro putar wapyhyk awer wi ihe wà nehe.

Anuhem putar a'e zzygwar 'y heta 'ymaw wi wà nehe.

¹² Ipyhyk pyrer wà. Pezewyr penàpuz tàtà pe nehe.

Pe uzepyro àwàm hàro har wà, pezewyr nehe.

Ta'e amono putar heze'egatu tetea'u peme ihe nehe xe.

Pepuraraw penehe zepykaw tetea'u.

Heze'egatu peme heremimono rà m heta tetea'u wera'u
penemipuraraw kwer wanuwi wà nehe.

¹³ Zuta nuzawy kwaw ywyrapar zeàmàtryy'ymawhu rehe
har ihewe nehe.

Teko Izaew nuzawy kwaw u'yw ihewe wà nehe.

Awa Zeruzarez pe har nuzawy kwaw hetakihe puku wà
nehe.

A'e ma'e nànnàn àzàmàtryy'ym putar Kere ywy rehe har
ihe wà nehe,

i'i Tupàn wanupe.

¹⁴ Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e uzexak kar putar wemi-
aihu wa'aromo nehe.

Omomor putar u'yw àmàn iweraw paw ài nehe.

Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e Zanezar upy putar uxi'àm
nehe.

Oho putar ywytuaiw kwarahy hemaw awyze har kutyr har
wamyter pe nehe.

¹⁵ Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e upyro putar wemiaihu wà nehe.

Uzuka putar wàmàtyry'yymar zauxiapekwer wà nehe.

Umumaw putar watakihepuku wà nehe, wapurukutukaw wà nehe.

Ui'u putar wàmàtyry'yymar wanuwykwer win i'u haw ài wà nehe.

Tynehem putar kanek win pupe tynehem ma'e ài wà nehe,

ipor ma'ea'yr hapy haw 'aromo izakook pyrer ài wà nehe.

¹⁶ Àràpuhàràn mono'ogar upyro weimaw zàwàruhu wi wà.

Nezewegatete a'e 'ar mehe Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e upyro putar wemiaihu wà nehe.

Heny katu putar uiwy rehe wà nehe.

Nuzawy kwaw ita hekuzar katu ma'e heny katu ma'e tuwihawete àkàg rehe har pe har wà nehe.

¹⁷ Ko ywy ikatuahy putar nehe. Ipuràg eteahy putar nehe no.

Heta tetea'u putar arozràn i'u pyràm nehe. Heta tetea'u putar win nehe no. Uhyk putar nehe.

Kwàkwàmo tua'u putar ikàg ma'e romo ipuràg eteahy ma'e romo wà nehe. Kuzàwaza ihya'u putar ikàg ma'e romo ipuràg eteahy ma'e romo wà nehe no.

10

Tupàn umume'u wemiaihu wapyro àwàm a'e

¹ — Emugyr kar àmàn i'ar rehe nehe, haku haw 'ar ihem 'ym mehe we nehe, peze Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e pe nehe. Ta'e a'e ae umur kar ywàkun a'e xe. Ta'e a'e ae umugyr kar àmàn a'e xe. Nezewe umuezuz katu kar ma'e ko pe. A'e rupi heta putar ma'e ipo'o pyràm penemi'u ràm peme nehe. ² Pepuranu zo tupàn a'ua'u wanehe nehe. Pepuranu zo tekwe ikatu 'ym ma'e wanupe uze'eg

ma'e wanehe nehe. Ta'e xo iranaiw ma'e zo umume'u a'e wà xe. Ta'e hemu'em a'e wà xe. Pepuahu awer imume'u har wiko hemu'em ma'e romo wà. Umume'u e wemu'emaw pemurywete kar pà wà. A'e rupi teko wata e oho àwàm ikwaw katu 'ym pà wà. Nuzawy kwaw àràpuhàràn omono'ogar hereko 'ymar wà.

³ Uze'eg Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e kury. — Amo awa amo ae ywy rehe har wiko heremaihu wanuwihaw romo wà. Aikwahy wanupe ihe. Azepykahy putar wanehe nehe. Ihe Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e azekaiw putar heremaihu Zuta ywy rehe har wanehe hereimaw ài nehe. Amuigo kar putar hereimaw kawaru zeàmàtyry'ymawhu rehe har ikàg ma'e zàwenugar romo ihe wà nehe. ⁴ Heremaihu wanuwihaw ràmm paw wà nehe, zauxiapekwer heremiruze'eg wanuwihaw ràmm paw wà nehe no, heremaihu waneruze'egar ràmm paw wà nehe no, wiko putar a'e parer romo wà nehe. ⁵ Uzemono'ono'og putar wàmàtyry'ymar wamumaw pà wà nehe. Amo zauxiapekwer upyrog wàmàtyry'ymar wanehe pe rupi to'om inuromo wà. A'e tuwihaw wiko putar agwer zauxiapekwer wazàwe wà nehe. Uzàmàtyry'ym putar wà nehe, ta'e ihe Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e aiko putar wanehe we ihe nehe xe. Te wàmàtyry'ymar kawaru ku'az har weityk putar wà nehe.

⁶ Uze'eg wi Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e.
— Amono putar hekàgaw teko Zuta ywy rehe har wanupe nehe.
Apyro putar teko Izaew ywy rehe har wà nehe.
Apuhareko katu ihe wà.
Arur wi putar wamunehew pawer wi ihe wà nehe.
Wiko putar heremityk pixik 'ym kwere ài wà nehe.

Ta'e aiko Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e romo wazar romo
ihe xe.

Aenu ihewe waze'eg mehe ihe wà.

⁷ Awakwer Izaew rehe har ikàg putar zauxiapekwer
wazàwe wà nehe.

Hurywete putar win i'u har ài wà nehe no.

Wazuapyapyr wenu putar a'e ma'e imume'u haw wà nehe.
A'e mehe ikatu putar wanupe nehe.

Hurywete putar wà nehe, heremiapo kwer rehe wà nehe.
Ihe Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e azapo a'e ma'e ihe.

⁸ Aenoz putar heremiaiuhu ihe wà nehe. Amono'og putar
ihe wà nehe.

Arur wi putar waiwy pe wà nehe.

Waneta àwàm nuzawy kwaw waneta awer nehe.

⁹ Amuhàmuhàz ywy multe har nànàn kwehe mehe ihe wà.
Nezewe rehe we naherharaz kwaw ihewi wà.

Wikuwe wà. Wana'yr wikuwe wà no.

Uzewyr wi putar uiwy pe wà nehe.

¹⁰ Amuzewyr kar putar Ezit ywy wi ihe wà nehe, Axir ywy
wi ihe wà nehe no.

Araha putar Zireaz ywy rehe wà nehe, Irimano ywy rehe
wà nehe no.

Heta tetea'u putar wà nehe. Nuhyk kwaw ywy a'e teko
paw wanupe nehe.

¹¹ Wahaw putar Yryhupiràg oho wà nehe.

Ihe Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e arukwar putar ykotok
rehe nehe.

Amuxinig kar putar 'y Niru yrykawhu pe har nehe.

Azuhazuhaw putar Axir wakàgaw nehe.

Amumaw putar Ezit wapuner haw nehe no.

¹² Amono putar hekàgaw heremiaiuhu wanupe nehe.

Wiko putar hepuner haw rehe wà nehe.

Ihe Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e aze'eg kwez kury.

11

Tuwihawete iaiw ma'e wamumaw pawer

¹ Irimano, ewàpytymawok neruken nehe.

Nezewe mehe tata wapy putar ywyràkàxigyw nerehe har imumaw pà nehe.

² Pezai'o nehe, ywyrà pin 'yw wà, ta'e ywyràkàxigyw u'ar a'e wà xe.

Amo umumaw a'e ywyrà ipuràg eteahy ma'e wà.

Pezai'o nehe, ywyrà kawar Màxà rehe har wà.

Ta'e amo omonohok ka'a imonohok pixik 'ym pyrer wà.

³ Àràpuhàràn mono'ogar ikuhem waiko uzai'o pà wà.

Ta'e amo umumaw ka'api'i ikatu ma'e a'e wà xe.

Zàwàruhu iriàw okororo waiko wà,

ta'e amo omonohok ka'a Zotàw yrykaw izywyr har wà xe.

Mokoz àràpuhàràn hawitu ma'e mono'ogar wà

⁴ Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e hezar uze'eg ihewe. —

Eiko àràpuhàràn mono'ogar romo nehe. Ezekaiw katu àràpuhàràn hawitu ma'e umàno ma'e ràm wanehe nehe.

⁵ Ni amo nuzepyk kwaw a'e àràpuhàràn hawitu ma'e wame'eg kar har wanehe wazuka mehe wà. Ho'o kwer ime'eg ire uze'eg nezewe wà. — Ikatuahy Tupàn a'e. Zaiko hemetarer katu ma'e romo kury, i'i wà. Te a'e àràpuhàràn

hawitu ma'e wanehe uzekaiw ma'e nupuhareko kwaw weimaw wà. ⁶ Ihe ihe no, napuhareko kwaw Izaew ywy rehe har ihe wà no. Amono putar a'e teko wanuwihaw

wanupe ihe wà nehe, wanuwihawete wanupe ihe wà nehe no. A'e tuwihaw umuaiw putar a'e ywy nehe. Napyro kwaw ni pitài teko a'e tuwihaw wanuwì ihe wà nehe. Ihe

Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e aze'eg kwez ihe kury.

⁷ A'e rupi àràpuhàràn hawitu ma'e me'eg kar har a'e wà, àràpuhàràn hawitu ma'e me'egar a'e wà no, uzapokatu

uze'egaw herehe we wà. — Ezekaiw àràpuhàràn hawitu

ma'e umàno ma'e ràm wanehe nehe. Oromono putar temetarer newe nehe, i'i ihewe wà. A'e rupi apyhyk mokoz ywyrà kury. — Ikatu haw, a'e amo ywyrà pe. — Zemono'ogatu haw, a'e inugwer ywyrà pe. Na'e azekaiw teko àràpuhàrà hawitu ma'e wanehe kury. ⁸ Pitài zahy rehe amumaw na'iruz àràpuhàrà hawitu ma'e mono'ogar ihe wà. Nahekatu kwaw àràpuhàrà hawitu ma'e wanupe ihe. Heputupyk àràpuhàrà hawitu ma'e a'e wà. ⁹ Na'e a'e wanupe. — Naiko kwaw penehe uzekaiw ma'e romo ihe nehe kury. Tuwe umàno ma'e ràm umàno wà nehe. Tuwe zauxiapekwer uzuka izuka pyràm wà nehe. A'e re nehe, wikuwe ma'e umàno ma'e kwer 'ym wà nehe, tuwe uze'uze'u wà nehe, a'e wanupe.

¹⁰ Na'e apyhyk ywyrà Ikatu Haw her ma'e kury. Azuhaw kury. Nezewe aexak kar Tupàn ze'eg izuhaw pawer purupe kury. Kwehe mehe Tupàn uzapokatu a'e uze'egaw teko wanehe we. Ko 'ar rehe uzuhaw a'e uze'eg awer kwez kury. ¹¹ Uhaw uze'egaw a'e 'ar mehe azeharomoete a'e. Na'e àràpuhàrà hawitu ma'e me'egar herehe ume'e ma'e a'e wà, àràpuhàrà hawitu ma'e me'eg kar har herehe ume'e ma'e a'e wà no, ukwaw heremiapo kwer rupi Tupàn ize'eg awer a'e wà kury. ¹² Na'e aze'eg wanupe. — Aze hema'ereko awer ikatu peme, pemur heremetarer ihewe nehe. Aze na'ikatu kwaw peme, pemur zo ihewe nehe. Umur 30 temetarer tàtà itaxig parat iapo pyrer ihewe wà.

¹³ Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e uze'eg ihewe. — Emono a'e temetarer heràpuzuhu pupe nehe, temetarer imonokatu haw pupe nehe, i'i ihewe. Umur temetarer tetea'u ihewe wà, ta'e hema'ereko awer ikatu wanupe xe. Na'e apyhyk a'e temetarer kury, temetarer imonokatu haw tàpuzuhu pe har pupe imonokatu pà kury. ¹⁴ A'e re azuhaw mokoz haw ywyrà Zemono'ogatu Haw her ma'e kury. Izuhaw pawer wexak kar Zuta Izaew uzehezehe we

wazemono'ogatu haw imumaw paw purupe a'e.

¹⁵ Na'e Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e uze'eg ihewe kury. — Eiko àràpuhàràn hawitu ma'e mono'ogar ikatu 'ym ma'e zàwenugar romo nehe kury. ¹⁶ Ta'e amono kar putar amo awa hereimaw wanehe imuzekaiw katu kar pà ihe nehe xe. Nuzekaiw kwaw àràpuhàràn hawitu ma'e umàno etea'i ma'e wanehe nehe. Nuekar kwaw àràpuhàràn hawitu ma'e uzeàmim ma'e kwer oho wà nehe. Numukatu kwaw àràpuhàràn hawitu ma'e ima'eahy ma'e wà nehe. Numupytu'u kar kwaw àràpuhàràn hawitu ma'e ikene'o ma'e wanehe nehe. Nan. U'u putar àràpuhàràn hawitu ma'e ikyra katu wera'u ma'e wano'o kwer nehe. Nuweityk kwaw ni ipykwer nehe. U'u paw rupi putar nehe.

¹⁷ Azepyk putar àràpuhàràn hawitu ma'e mono'ogar ikatu 'ym ma'e heimaw wanuwi upuir ma'e rehe ihe nehe. Tuwe zauxiapekwer ukutuk izywa rehe nehe. Tuwe ukutuk heha awyze har utakihepuku pupe nehe. Tuwe izywa ipàriahy nehe. Wiko putar uzemumyz 'ym ma'e romo nehe. Tuwe nahehàpyhà kwaw nehe no.

12

Zeruzarez pe naheta kwaw puràmàtyry'ymaw kury

¹ Na'aw Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e ize'eg Izaew wanehe xe kury. Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e ywak iapo har a'e, uzapo ywy a'e no, ma'e paw wamuikuwe kar pà a'e. Nezewe uze'eg kury.

² Amuigo kar putar Zeruzarez kanek win pupe tynehem ma'e zàwenugar romo ihe nehe, teko a'e tawhu huwake har wanupe ihe nehe. U'u putar win wà nehe. Uka'u putar wà nehe. Zeruzarez iàmàtyry'ym mehe wà nehe, uzàmàtyry'ym putar amogwer tawhu Zuta ywy rehe har wà nehe no. ³ A'e 'ar mehe amuigo kar putar Zeruzarez

itahu ipuhuz katu ma'e zàwenugar romo ihe nehe, teko paw wanupe ihe nehe. Aze amo uzeagaw a'e itahu hupir pà nehe, uzerekoahy kar putar nehe. Teko ywy nà̀nà̀nar uzemono'og putar Zeruzarez tawhu iàmà̀tyry'yim pà wà nehe. ⁴ A'e 'ar mehe amupytuhegatu kar putar kawaru ihe wà nehe. Amue'o kar putar zauxiapekwer kawaru ku'az har ihe wà nehe no. Apyro putar Zuta ywy rehe har wà nehe. Amuigo kar putar waàmà̀tyry'yimar waneimaw kawaru hehà̀pyhà 'ym ma'e romo ihe wà nehe no. ⁵ Na'e teko uzeànà̀nàm ma'e paw uze'eg nezewe uzeupeupe wà nehe. — Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e omono ukàgaw Zeruzarez pe har wanupe a'e, ta'e wiko hemiaiuhu romo a'e wà xe. ⁶ A'e 'ar mehe amuigo kar putar a'e Zuta ywy rehe har uzeànà̀nàm ma'e tà̀tà̀puzgwer huwawe zep'e'aw imono'og pyrer rehe har zàwenugar romo ihe wà nehe. Nuzawy kwaw tapuru 'yw hapy pyr arozràn ià̀pixipixi pyrer myter pe har wà nehe. Tata umumaw putar a'e arozràn upaw rupi. Nezewegatete umumaw putar ywy nà̀nà̀nar Zeruzarez izywyr har a'e wà nehe. Teko Zeruzarez pe har wiko putar katu haw rehe wà nehe.

⁷ — Ihe Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e amono putar waàmà̀tyry'yimar waneityk à̀wàm ràgypy zauxiapekwer Zuta rehe har wanupe ihe nehe. Nezewe mehe Tawi izuapyapyr wamuwete haw Zeruzarez pe har wamuwete haw na'uhua'u wera'u kwaw amogwer Zuta rehe har wamuwete haw wi nehe. ⁸ A'e 'ar mehe apyro putar Zeruzarez pe har waàmà̀tyry'yimar wanuwì wà nehe. Wainuromo har ikàg 'ym wera'u ma'e wiko putar ikàg ma'e romo tuwihawete Tawi à̀i wà nehe. Tawi izuapyapyr oho putar wanenataromo wà nehe. Nuzawy kwaw Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e heko haw pe har wà nehe. Nuzawy kwaw Tupàn wà nehe. Ikàg putar wà nehe. Teko uzeruze'egatu putar wanehe wà nehe. ⁹ A'e 'ar mehe

amumaw putar wyzài teko Zeruzarez iàmàtyry'yymar ihe wà nehe.

¹⁰ A'e 'ar mehe amono kar putar herekwe Tawi izuapyapyr wanupe ihe wà nehe, amogwer Zeruzarez pe har wanupe ihe wà nehe no. A'e rupi ikatuahy putar uzeupeupe wà nehe. Ize'eg wer putar ihewe tuweharupi wà nehe no. Ume'e putar wemikutuk kwer rehe wà nehe. Uzai'o putar imàno awer rehe wà nehe. Aze heta xo pitài ta'yr zo amo awa pe, aze umàno, uzai'o tuwe a'e awa. Nezewegatete a'e teko uzai'o putar wemizuka kwer imàno awer rehe wà nehe no. Uzai'oahy putar wà nehe, awa wa'yripy imàno awer rehe uzai'o ma'e ài wà nehe. ¹¹ Teko ywytyr heta 'ymaw Mezin her ma'e rehe har uzai'o tetea'u uzar tupàn ua'u Anazimon her ma'e rehe wà. A'e 'ar mehe Zeruzarez pe har uzai'oahy putar nezewe a'e wà nehe no. ¹²⁻¹⁴ Teko uzeànàànàm ma'e a'e ywy rehe har paw uzai'o putar wà nehe. Pitàitàigatu teko uzai'o putar zezezehe we a'e wà nehe no. Tawi izuapyapyr uzai'o putar wà nehe. Nàtà izuapyapyr uzai'o putar wà nehe no. Erewi izuapyapyr uzai'o putar wà nehe no. Ximez izuapyapyr uzai'o putar wà nehe no. Pitàitàigatu uzeànàànàm ma'e uzai'o putar a'e zutyka'i a'e wà nehe. Awakwer uzai'o putar amo tàpuz me wà nehe. Kuzàgwer uzai'o putar amo ae tàpuz me wà nehe no.

13

¹ A'e 'ar mehe 'y uhem putar amo ytyzuzàmaw wi nehe. Tawi izuapyapyr wà, amogwer Zeruzarez pe har wà no, upuner uzahakaw rehe ipupe wà nehe, uzemukatu pà wemiapo kwer ikatu 'ym ma'e wi wà nehe, waiw paw wi wà nehe no. ² A'e 'ar mehe we ihe Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e amunàn putar tupàn a'ua'u waner Izaew ywy wi ihe wà nehe. Ni amo na'ima'enukwaw pixik kwaw waner

rehe wà nehe. Azo'ok putar heze'eg imume'u mua'u har paw a'e ywy wi ihe wà nehe no. Ama'ereko putar teko wapy'a pupe ihe nehe. Nezewe mehe na'ipurumuwete katu wer kwaw tupàn a'ua'u wanehe a'e 'ar henataromo wà nehe kury. ³ Aze amo ipurumume'u wer uzeapo ma'e ràm rehe nehe, tu a'e nehe, ihy a'e nehe no, uze'eg putar nezewe izupe wà nehe. — Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e umume'u kar ko ma'e ihewe a'e, ere mua'u iko ne. A'e rupi eremàno putar nehe, i'i putar izupe wà nehe. Na'e tu uzuka putar wa'yr takihepuku pupe nehe. Ta'e wiko mua'u Tupàn ze'eg imume'u har romo a'e xe. ⁴ A'e 'ar mehe wyzài uzeapo ma'e ràm imume'u har imaranugar putar wemixak kwer rehe wà nehe. Ni amo numunehew kwaw kamir ma'epirer iapo pyrer uzehe wà nehe, Tupàn ze'eg imume'u har romo weko haw hexak kar mua'u pà purupe wà nehe. ⁵ Nan kwaw nezewe nehe. Pitàitàigatu uze'eg putar nezewe wà nehe. — Naiko kwaw Tupàn ze'eg imume'u har romo ihe. Aiko ma'e tymar romo. Hekwarer mehe arer we ama'ereko ko pe ihe, i'i putar uzeupe wà nehe. ⁶ Aze amo upuranu hehe wà nehe. — Mo nekixixi nepuxi'a rehe, aze i'i izupe wà nehe, — Hemyrypar wanàpuz me hekixi a'e wà, i'i putar wanupe nehe, waze'eg iwazar pà nehe.

Tupàn uzuka kar àràpuhàràn hawitu ma'e mono'ogar

⁷ Nezewe uze'eg Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e kury.

— Epu'àm nehe, hetakihepuku. Ekutuk àràpuhàràn hawitu ma'e mono'ogar heremiruze'eg nehe.

Ekutuk hepytywà har nehe.

Ezuka àràpuhàràn hawitu ma'e mono'ogar nehe. A'e mehe àràpuhàràn hawitu ma'e uhàuhàz putar wà nehe.

Ihe ae àzàmàtyry'ym putar àràpuhàràna'yr hawitu ma'e ihe wà nehe.

⁸ Izaew ywy rehe har tetea'u umàno putar wà nehe.
 Aze heta na'iruz wà nehe, mokoz umàno putar wà nehe.
 Xo pitài zo wikuwe wiwi putar nehe.

⁹ Amuata kar putar a'e umàno 'ym ma'e kwer tata pupe
 ihe wà nehe.

Amukatu putar ihe wà nehe. Teko umukatu itaxig parat
 tata pupe wà. Umupyràn itazu or tata pupe wà no.
 Nezewegatete amukatu putar a'e wikuwe wiwi ma'e ihe
 wà nehe.

Na'e uze'eg putar ihewe wà nehe.

Aenu putar waze'eg nehe.

— Peiko heremiaihu romo, a'e putar wanupe nehe.

— Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e wiko urezar romo a'e, i'i
 putar ihewe wà nehe.

14

Zanezar wiko ywy paw izar romo

¹ Uhem iko Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e i'ar kury.
 A'e 'ar mehe umume'u putar teko ywy nà'nànar wanemi-
 apo kwer nehe. Uzepyk putar ikatu 'ym ma'e wanehe
 nehe. Zauxiapekwer upyro putar Zeruzarez tawhu wà
 nehe. Iàmàtyry'ymar umuza'aza'ak putar ma'e tawhu
 pe har paw wà nehe, wemixak ràm paw wà nehe. Up-
 yro putar uzeupe wà nehe. ² Tupàn Tuweharupi Wiko
 Ma'e omono'og putar teko ywy nà'nànar Zeruzarez iàmà-
 tyry'ym kar pà wanupe wà nehe. Upyro putar tawhu
 wà nehe. Weraha putar tàpuz me har paw uzeupi wà
 nehe. Uzapo putar a'e iaiw ma'e kuzàgwer wanupe wà
 nehe. Weraha putar amo teko a'e pe har weko haw pe
 wemipyhyk kwer romo wà nehe. Amogwer upuner putar
 upyta haw rehe Zeruzarez pe wà nehe. ³ A'e re Tupàn
 Tuweharupi Wiko Ma'e uhem putar oho a'e ywy nà'nànar
 wàmàtyry'ym pà nehe. Kwehe mehe uzàmàtyry'ym oho

wà. Uzàmàtyry'ym wi putar nezewegatete wà nehe no. ⁴ A'e 'ar mehe upu'àm putar ywytyr Uri tyw her ma'e rehe Zeruzarez huwake kwarahy hemaw kutyr har rehe nehe. Na'e amo ywyàpyznawhu umuza'aza'ak putar Uri tyw ywytyr nehe. Uzypyrog putar kwarahy hemaw pe nehe. Oho putar kwarahy heixe haw pe nehe. Pitài ywytyr ipehegwer utyryk putar kwarahy heixe haw awyze har kutyr nehe. Inugwer ipehegwer utyryk putar kwarahy ihemaw awyze har kutyr nehe. ⁵ Pezàwehem putar tawhu wi pehem pà a'e ywyàpyznaw rupi nehe. Ywyàpyznaw oho putar Azaw pe nehe. Kwehe mehe Uzi Zuta wanuwihawete romo heko mehe ywy uryryryryzahy a'e. Peipy uzàwehem a'e wi wà. Pezàwehem putar wazàwe nehe. Na'e Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e hezar ur putar weko haw pe har paw wanupi nehe.

⁶ A'e 'ar henataromo nahuwixàg kwaw nehe. 'Y natàtà kwaw nehe. ⁷ Na'ipytyun pixik kwaw nehe. Heta putar xo 'ar zo nehe. Ta'e kwarahy uhyape katu putar pyhaw nehe xe. Nupytyu'u kwaw nehe. Xo Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e zo ukwaw a'e 'ar ihem àwàm a'e.

⁸ A'e 'ar mehe heta putar ytyzuzàmaw 'y katu hereko har wà nehe. 'Y pehegwer uwyryk putar oho Yryhu Umàno Ma'e Kwer her ma'e kutyr nehe. Inugwer pehegwer uwyryk putar oho yryhu Mezitehàn kutyr nehe. Kwarahy nànàn uwyryk putar nehe. Uwyryk putar kwarahy mehe nehe. Uwyryk putar àmàkymehe nehe no. ⁹ Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e wiko putar ywy nànàn wanuwihawete romo nehe. Heta putar xo pitài Tupàn zo nehe. A'e wiko putar Tupàn romo nehe. — Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e, i'i putar teko paw izupe wà nehe. Naheta kwaw amo nehe.

¹⁰ Ko ywy paw uzeapo putar ywytyr heta 'ymaw romo nehe. Uzypyrog putar Zema kwarahy heixe haw awyze

har kutyr har pe nehe. Oho putar Himon Zeruzarez huwake har pe kwarahy ihemaw awyze har kutyr har pe nehe. Zeruzarez uzeapo putar tawhu aiha katu wera'u ma'e romo ko ywy rehe har nehe. Heta putar teko a'e pe wiko ma'e wà nehe. Ukenawhu Mezàmi her ma'e heta putar wà nehe. Te Ukenawhu Izekanaw her ma'e heta putar wà nehe no. Kwehe mehe — Ukenawhu Kwehe Arer, i'i teko izupe wà. Heta putar teko tàpuzaiha Ananew her ma'e a'e pe wà. Te heta putar teko tuwihawete win iapo haw pe wà no. ¹¹ Zauxiapekwer nuweityk pixik kwaw a'e tawhu wà nehe. A'e pe har wiko putar zauxiapekwer wanuwi ukyze 'ym pà wà nehe, uzeàmàtry'y'm 'ym pà wà nehe.

¹² Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e uzepyk putar teko Zeruzarez iàmàtry'y'mar paw wanehe nehe. Umur kar putar iaiw ma'e wanupe wano'o kwer i'u har romo wà nehe. Wanekuwe mehe we wano'o ukàzým putar wanuwi nehe. Te waneha te wapeku inem putar wàkàg pupe wà nehe no. ¹³ A'e 'ar mehe Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e umue'o kar putar wà nehe. Umupytuhegatu kar putar wà nehe no. A'e mehe pitàitàigatu upyhyk putar uzeake har wà nehe, iàmàtry'y'm pà wà nehe. ¹⁴ Te Zuta ywy rehe har uzàmàtry'y'm putar Zeruzarez pe har oho wà nehe. Zauxiapekwer weraha putar temetarer a'e ywy wi huwake har rehe paw wà nehe. Itazu or tetea'u, itaxig parat tetea'u no, kamir tetea'u no, topoz tetea'u no. ¹⁵ A'e teko wano'o kwer imuaiw har umuaiw putar wàmàtry'y'mar waneimaw wà nehe no. Kawaru wà, kawaràn wà no, kamer wà no, zumen wà no.

Teko umuwete katu putar Tupàn Zeruzarez pe wà nehe

¹⁶ A'e re teko ywy nànnàr Zeruzarez iàmàtry'y'm arer wikuwe ma'e a'e wà nehe, oho putar Zeruzarez pe kwarahy nànnà Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e uwihawete romo

imuwete katu pà wà nehe. Mynykawhu tàpuzràn her ma'e pe oho putar wà nehe. ¹⁷ Aze teko amo ywy rehe har noho kwaw Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e imuwete katu pà wà nehe, a'e mehe nukyr kwaw àmàn a'e ywy rehe nehe. ¹⁸ Aze Ezit ywy rehe har noho kwaw tàpuzràn mynykawhu pe wà nehe, Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e uzepyk putar wanehe nehe. Omono kar putar a'e to'o imuaiw har amogwer ywy rehe wà nehe. Omono kar putar Ezit ywy rehe wà nehe no. ¹⁹ Nezewe Tupàn uzepyk putar wyzài ywy rehe har tàpuzràn mynykawhu pe oho 'ym ma'e ràm wanehe nehe. Uzepyk putar Ezit ywy rehe har wanehe nezewegatete nehe no.

²⁰ A'e 'ar mehe teko umuapyk putar ko ze'eg te kawaru ipu'yr ipupe har rehe a'e wà nehe. Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e pe imonokatu pyrer, i'i putar wà nehe. Kawaw ma'ea'yr hany haw henataromo har ikatuahy Tupàn henataromo wà. A'e 'ar mehe wyzài kawaw tàpuzuhu pupe har ikatuahy putar henataromo nezewegatete wà nehe no. ²¹ Zeruzarez tawhu pe nehe, Zuta ywy rehe nehe no, teko omonokatu putar kawaw paw Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e pe wà nehe, wamukatu pà henataromo wà nehe. Aze amo teko oho tàpuzuhu pe ma'e izuka pà Tupàn henataromo wà nehe, a'e teko umuin putar ho'o kwer ukawaw pupe wà nehe. A'e 'ar mehe naheta pixik kwaw ni pitài ma'eme'egar Tupàn Ikàg Wera'u Ma'e hàpuzuhu pe wà nehe.

Tupàn ze'eg

Bible without Deuterocanon in Guajajara (BR:gub:Guajajara)

copyright © 2007 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Guajajara

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Guajajara [gub], Brazil

Copyright Information

© 2007, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

Printed book ISBN 9788531109713

The Bible without Deuterocanon

in Guajajara

© 2007, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2020-03-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 29 Jan 2022 from source files dated 30 Nov 2021

0aad8539-54cc-5543-91cd-25f61502645a